

Извештај са Међународног архивистичког саветовања „Ниш 2020“,

Ниш, 7-9. октобар 2020. године

У врло незахвалном тренутку, у време када је епидемија Корона вируса узела маха у читавом свету, у простору између два таласа епидемије, Архивистичко друштво Србије у сарадњи са Историјским архивом Ниш, Међуопштинским историјским архивом Чачак, Архивом Србије, а под покровитељством Министарства културе и информисања републике Србије, успело је да реализује четврто по реду Међународно архивистичко саветовање „Ниш 2020“ у периоду од 7. до 9. октобра 2020. године. Саветовање је одржано у у прелепом амбијенту Хотела *Tami Residence* у Нишу, уз придржавање свих задатих епидемиолошких мера. Иако се готово до последњег дана није знало да ли ће саветовања заиста и бити јер је епидемиолошка ситуација била нестабилна, организатори су радили максимално посвећено на његовом одржавању, спремни да испоштују све мере, па у крајњем случају и неодржавање.

Под основном темом „Култура сећања и заборав – архиви чувари памћења“ одржане су три сесије. Свечано отварање уследило је у среду од 17,30. У музичком програму учествовала је Вокална група „Константин“ из Ниша. Скуп су поздравили Снежана Радовић, директорка Историјског архива Ниш, Лела Павловић, председница АДС и Славица Солосун, начелница у Архиву Србије која је поздравила скуп у име директора Архива Србије др Мирослава Перишића и запослених у Архиву Србије. Градоначелница града Ниша Драгана Сотировски због лоших временских услова није стигла на отварање скупа. У оквиру Саветовања одржана је промоција Зборника радова „Архивска грађа у теорији и пракси“ са прошлогодишњег саветовања у Чачку. На промоцији су говорили др Драгомир Бонџић, научни саветник (Институт за савремену историју Србије), др Слободан Селинић, научни саветник (Институт за новију историју Србије) и Слободанка Цветковић, уредник Зборника радова.

Током три одржане сесије презентована су 32 рада од 33 која су били у програму. У првој сесији која је била уводног карактера презентовано је 12 радова. Зорица Смиловић и Снежана Лазић говориле су о 75 година од оснивања Историјског архива Београда; ма Јасмина Живковић промишљала је у свом раду о улози архива и његовој управној, културној и научној димензији; мр Мирјана Богосављевић представила је информациони систем *АРХИС* кроз конкретни пример једног фонда Архива Србије; Бранка Јаначковић и Славица Солосун упознале су присутне са Едицијом *Водич кроз архивску грађу Србије*; Срђан Сивчев је представио часопис Историјског архива Кикинда, док су Милорад Јовановић и Слободанка Цветковић дали преглед и анализу свих архивских часописа и периодичних публикација у Србији које тренутно излазе. Предраг М. Видановић разматрао је употребу архивске грађе у сврху научног истраживања, Тамара Вијоглавин Манчић проблеме и методе прикупљања архивске грађе изван матичне институције за реализацију програма архива. Др Љубинка Шкодрић и др Владимир Петровић реферисали су о развоју дигиталне историје и упознали све присутне са Дигиталним центром Института за савремену историју. Потпуковник Дејан Вилимоновић и Снежана Ђуровић обогатили су наша сазнања о грађи Војног архива о војсци Краљевине Србије у Првом светском рату; ма Драган Теодосић анализирао је издавачку и изложбено делатност Архива Југославије на тему међународних односа и спољне политике Југославије у 20. веку, док је Бојана Јовац скренула пажњу на културно образовну делатност у служби едукације најмлађих.

У Другој сесији радове је представило 11 аутора од 12 најављених. Др Драгомир Бонџић дао је приказ и преглед архивских извора за историју високог шкоства у београдским архивима, доц. др Мартин Превишић представио је архивске изворе као једини начин за борбу против контроверзи на примеру истраживања логора на Голом отоку. Исидора Стојановић је приказала оставинске списе Земунаца страдалих у периоду Другог светског рата и на тај начин сумирала важне информације које ова врста грађе може да садржи. Наташа Раденковић говорила је о архивској грађи значајној за истраживање историје рода – о удружењима жена и женским друштвима у фондovima Историјског архива Ниш; Натали Величковић је представила део Збирке Вариа и методологију како дубље читање личних докумената и преписке може бити извор за нове информације; др Слободан Селинић је имао врло запажено излагање на тему „цензирисања“ Титових говора, односно разлике између званичних говора у јавности и онога што је објављивано у штампи. Ивана Божовић и Марко Радовановић представили су збирке политичких емиграната у Архиву Југославије, док је Мирјана Обрадовић представила значај фотографија у легатима, личним и породичним фондovima Историјског архива Београда. Маја Николова је једну брошуру Недићеве школске радне службе приказала као извор за историјско разматрање и тумачење школске радне службе, Стојанка Бојовић представила је институцију од значаја какав је Пастеров завод у Нишу који је обележио 120 година постојања и његову архивску грађу, док је Горан Милосављевић представио рукописну оставштину Јанићија Димитријевића, лекара и дипломате. У програму су учествовали и стални сарадници архива *Тревис* и *ДАС* из Београда.

У трећој сесији представљено је девет радова који су се односили на питање заштите архивске грађе на терену. Марија Тодоровић је уопштено говорила о утицају *Закона о архивској грађи и архивској служби* на подизање квалитета превентивне заштите архивске грађе, Јасмина Латинковић о проблематици надлежности између Архива Србије и локалних архива у регистратурама које су републичке а имају подружнице, филијале и испоставе у мањим градовима; Бошко Ракић је утемељено излагао о стручном надзору над ствараоцима и имаоцима архивске грађе у светлу нових законских прописа, док су Стјепан Прутки и Зденко Штрангар представили хрватску праксу када је у питању вођење Архивске књиге. Јелена Ковачевић и Бојана Јовац су говориле на тему разгранчења и формирања архивских фондова стечајних дужника, Александар Бережнов о вредновању исплатних листа, њиховом значају и роковима чувања; Милена Поповић Субић је разрадила питање катастра непкретности, историјат формирања и преузимање пасивних земљишних књига у архиве; Сениша Домазет је сликовито представио микрофилмовање у Архиву Босне и Херцеговине сагледавајући прошлост и будућност овог важног облика трајне заштите архивске грађе, а Снежана Петров је затворила саветовање излагањем о заштити архивске грађе од катастрофа. Пре затварања саветовања Комисија за закључке (Милена Поповић Субић, Милорад Јовановић, Слободанка Цветковић) дала је преглед читавог саветовања и отворила дискусију. У дискусији су учествовали Јасмина Живковић, Славица Соломун, Милена Поповић Субић, Небојша Кузмановић, Марија Тодоровић, Бошко Ракић, Снежана Радовић и Љубинка Шкодрић.

У неформалном делу дана, учесници ус посетили Архив у Нишу, обишли нишку тврђаву, центар града, Ђеле кулу и Логор Црвени крст, односно најзначајније локације за све заљубљенике у историју и прошлост.

На маргинама саветовања одржан је и састанак Комисије за израду водича у Србији.

Три врло садржајна дана за све учеснике донела су нова сазнања, нова познанства и искуства. Учесници из Историјског архива Београда, Историјског архива Пожаревац, Архива Србије, Историјског архива „31. јануар“ Врање, Историјског архива Јагодине, Историјског архива Пирот, Војног архива, Института за новију историју Србије, Института за савремену историју Србије, Филозофског факултета у Загребу, Архива Југославије, Историјског архива Крушевац, Историјског архива Ниш, Педагошког музеја, Историјског архива „Шумадије“, Историјског архива Краљево, Државног архива у Вуковару, Архива Војводине, Архива Босне и Херцеговине допринели су да овај скуп превазиђе границе Србије. Сигурни смо зато да ће и Зборник радова који обухватити десетину радова више од представљених на саветовању имати читаоце не само међу архивистима већ да ће радови приказани у њему бити значајни за читање и историчарима и другим истраживачима историје као прво помагало у проналажењу пута до информација које су им потребне за путовање кроз лавиринте архивских фондова у архивима.

Надамо се да ће квалитет радова и саветовања ове године мотивисати поред сталних учесника и нека нова имена и нова лица на сарадњу.